

החלטת ועדת האתיקה בעניין בקובלנה

התנועה למען איכות השלטון בישראל נגד ח"כ חיים כץ

מיום ח' באדר התש"ס (14 בפברואר 2000)

1. ביום 15.12.99 קבלה התנועה למען איכות השלטון בישראל נגד ח"כ חיים כץ בדרישה להפסקת כהונתו של ח"כ חיים כץ כמזכיר ארגון עובדי התעשייה האווירית במקביל לכהונתו כחבר הכנסת.

2. התנועה למען איכות השלטון ביססה את דרישתה הנ"ל על נימוקים אלה:

- (א) ח"כ כץ אינו יכול לכהן כמזכיר ארגון עובדי התעשייה האווירית מאחר ויש לראות בארגון האמור גוף ציבורי כמשמעותו בסעיף 1א13(א) לחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, התשי"א-1951 (להלן - חוק החסינות) וכהונתו כנבחר בגוף זה פקעה ביום היותו לחבר הכנסת.
- (ב) ח"כ כץ אינו מקדיש למילוי תפקידו כחבר הכנסת את כל הזמן הדרוש לכך, בניגוד לסעיף 3 של כללי האתיקה לחברי הכנסת.
- (ג) קיים ניגוד עניינים בין מילוי תפקידו כחבר הכנסת לבין עניינו האישי, בניגוד לסעיף 5(א) של כללי האתיקה.
- (ד) קיימת אפשרות של ניגוד עניינים בין עיסוקו הנוסף כמזכיר ארגון עובדי התעשייה האווירית לבין תפקידו כחבר הכנסת, בניגוד לסעיף 13א(ב)(3) לחוק החסינות.

הדין בקובלנה

3. ביום 25.1.2000 קיימה ועדת האתיקה דיון ראשוני בקובלנה והחליטה לקיים דיון נוסף בנוכחות הצדדים. ביום 29.2.2000 קיימה הועדה דיון נוסף בענין, בהשתתפות נציגי התנועה למען איכות השלטון בישראל עו"ד כלב, גב' קרן אזולאי וגב' חני קומנשטר; חבר הכנסת חיים כץ ועורכי הדין מטעמו עו"ד יהונתן משיקר, עו"ד רנטו יאראק ועו"ד פרנסיס רדאי. כן השתתפו בדיון מר עמוס ברנהולץ ומר צבי גוטוטר מארגון העובדים של התעשייה האווירית.

כמו כן היו בפני הועדה חוות דעת משפטית של עו"ד טליה לבני היועצת המשפטית להסתדרות, הקטעים הרלוונטים של חוקת ההסתדרות, הקטעים הרלבנטים של תקנון הבחירות למועצת עובדי התעשייה האווירית וכן מסמך הנושא את הכותרת "מוסכמות ופולוגתאות" בבית-הדין האזורי בתל-אביב יפו מס' 3-247 בענין פלוני נגד התעשייה האווירית ואחרים.

טענות הצדדים לקובלנה

4. עו"ד כלב בא כח הקובלת התמקד בעיקר בטענה המסתמכת על הוראת סעיף 1א13(א) לחוק החסינות. תמצית טענתו היא שחבר הכנסת חיים כץ בהיותו מזכיר נבחר בועד העובדים של התעשייה האווירית הוא חבר נבחר בגוף ציבורי מאחר וועד העובדים הוא ארגון של ההסתדרות הכללית החדשה וזו האחרונה מופיעה ברשימת הגופים הנבחרים שבתוספת לחוק החסינות כגוף ציבורי כמשמעותו בסעיף 1א13(ב) לחוק האמור.

לביסוס טענתו הסתמך עו"ד כלב על חוקת ההסתדרות ועל תקנון ועדי העובדים של ההסתדרות וציטט דברים ממסמכים אלה לאמור, כי ועד העובדים הוא ארגון של ההסתדרות ומהווה את התא הראשוני של ההסתדרות במקומות העבודה והוא חלק בסיסי ובלתי נפרד ממסגרות ההסתדרות המטפלות ישירות בנושא האיגוד המקצועי, מועצת הפועלים וכו'. עוד הפנה עו"ד כלב לתקנון הבחירות של ועד העובדים של התעשייה האווירית ממנו עולה, לטענתו, זיקה חזקה בין ועד העובדים לבין ההסתדרות - באופן שלמטרת הדיון בקובלנה ניתן לאמר שועד העובדים הוא למעשה

ההסתדרות שהיא כאמור גוף ציבורי. ועוד לחיזוק טענתו הסתמך עו"ד כלב על כתב "מוסכמות ופולוגתאות" המוזכר לעיל, ממנו עולה כי את ההסתדרות ואת ועד העובדים בתעשייה האווירית מייצגת אותה עורכת דין, אורלי לייבו, וכי בסעיף 4 של המסמך האמור הוסכם בין הצדדים כי הנתבע מס' 6 דהיינו ועד העובדים הוא אורגן של הנתבעת מס' 2 שהיא ההסתדרות העובדים הכללית החדשה.

לגבי הטענות בענין ייחוד הכהונה וניגוד עניינים טען עו"ד כלב שתפקיד מזכיר ועד העובדים מחייב את ח"כ חיים כץ להקדיש זמן ניכר לעבודתו זו ובכך יש פגיעה במילוי תפקידו בכנסת, וכי קיים חשש לניגוד עניינים בין תפקידו כמזכיר הוועד לבין מילוי תפקידו כחבר הכנסת.

5. עורכי הדין יהונתן משיקר ורנטו יאראק שייצגו את ח"כ חיים כץ טענו שאין מקום לזהות את ועד עובדי התעשייה האווירית עם ההסתדרות וזאת מהנימוקים הבאים:

(א) בחוקת הבחירות למוסדות הנבחרים של ההסתדרות מאפריל 1998 מופיעים מוסדות רבים שחברי ההסתדרות בוחרים בהם כגון: ועידת ההסתדרות, ועידת נעמ"ת, יו"ר ההסתדרות ועוד, וכן בית הנבחרים של ההסתדרות שנבחר על ידי ועידת ההסתדרות. כמו כן יש בחוקת ההסתדרות בפרק ט"ז הגדרה של עשרה בעלי תפקיד שמתייחסים אליהם לצרכים מסוימים כנושאי תפקידים נבחרים בהסתדרות. ועדי עובדים ומזכירי ועדי עובדים אינם בעלי התפקידים האלה.

(ב) בפרק ט"ז סעיף 2(2) לחוקת ההסתדרות נקבע כי לא ייבחר אדם לתפקיד נבחר בהסתדרות אם הוא אינו חבר הסתדרות, ואילו בתקנון ועדי העובדים בכלל ובתקנון ועד התעשייה האווירית בפרט אין כל חובה שהבוחרים בועד או הנבחרים בועד לרבות מזכיר הוועד יהיו חברי הסתדרות.

(ג) התוספת לחוק החסינות שמונה את רשימת הגופים הציבוריים היא מאוד מצומצמת, ויש עוד גופים רבים אחרים שאינם כלולים בתוספת כגון: הסתדרות הרופאים; ארגון המורים העל יסודיים; ארגון עובדי המחקר ועוד.

אם המחוקק היה רוצה להכניס לרשימה גם את ועדי העובדים במקומות העבודה היה עושה כן. מכיוון שלא עשה כן המסקנה היא שהמחוקק לא רצה בכך. מן הראוי לפרש את החוק בצורה מצומצמת ובזהירות מכיוון שהוא מגביל את זכותו של אדם לכהן או בכנסת או בגוף אחר.

(ד) נכון שלועד עובדים זיקה להסתדרות. אבל השאלה היא האם ועדי העובדים הינם חלק בלתי נפרד מההסתדרות ומי שנבחר לוועד עובדים יש לראותו כמי שנבחר להסתדרות. התשובה היא לא. ואם ועדת האתיקה תחליט אחרת יש להחיל זאת על אלפי ועדי עובדים במדינה.

(ה) "גוף ציבורי" - משמעותו שכל מי שרוצה להיות חבר בגוף כזה רשאי להיות חבר ואילו ועד העובדים פתוח רק לגבי עובדי אותו מפעל.

6. ח"כ חיים כץ טען:

- (א) הוא מקדיש לפעילות הכנסת את כל מה שהוא צריך להקדיש.
- (ב) אין הוא רואה כל אפשרות של ניגוד עניינים בין תפקידו כמזכיר ועד התעשייה האווירית לבין תפקידו כחבר הכנסת. נכון שהוא עוזר לקדם ענייני עובדים במסגרת תפקידו בכנסת, אבל זה תפקידו.
- (ג) הוא לא נחשב כעובד התעשייה האווירית אלא הוא נמצא בחופשה ללא תשלום והוא מתנדב, לא מחתים כרטיס ולא מקבל כל טובת הנאה.
- (ד) לפי תקנון הבחירות למועצת ועד העובדים, עובד הנמצא בחופשה ללא תשלום בשל היותו מועמד ברשימת מועמדים בכנסת או בשל היותו חבר הכנסת רשאי לכהן כמזכיר הארגון הארצי.

(ה) הוא לא היה וגם כיום הוא אינו חבר בבית נבחר ההסתדרות.
(ו) הוא אינו צובר זכויות כלשהן בתקופת היותו בחופשה ללא תשלום ולא מפרישים עבורו כספים כלשהם להבטחת זכויותיו.

החלטת הוועדה

7. לאחר שהועדה עיינה בכל המסמכים שהיו בפניה ושמעה את טענות הצדדים הגיעה למסקנות אלו:

(1) הארגון הארצי של עובדי התעשייה האווירית אינו גוף ציבורי כמשמעותו בסעיף 1א13 לחוק החסינות, ולפיכך ח"כ חיים כץ אינו מכהן כנבחר בגוף ציבורי. נכון שועד עובדים הינו במובן מסוים אורגן של ההסתדרות ויש זיקה הדוקה בינו לבין ההסתדרות. אולם זיקה זו מתייחסת לקשר ולחסות שיש להסתדרות לגבי ועדי העובדים בנושאים בתחום הבחירות לועד, פעילות הועד, הכרזה על סכסוכי עבודה וכו'.

אין ביחסים אלה כדי ליצור זהות בין ההסתדרות הכללית החדשה לבין ועד העובדים. אלה שני גופים נפרדים שיש ביניהם קשר הדוק אולם אינם גוף אחד. יהיה זה מרחיק לכת לקבוע שמי שנבחר לועד עובדים יש לראותו כמי שנבחר להסתדרות. לענין זה אנו מקבלים את טענות באי הכח של ח"כ חיים כץ כפי שפורטו לעיל.

גם היועצת המשפטית של ההסתדרות עו"ד טליה לבני, קובעת בסעיף 6 לחוות דעתה שהומצאה לוועדה כי "על פי חוקת ההסתדרות (הוראת מעבר) נבחר ועדי עובדים אינם ממלאים "תפקיד נבחר בהסתדרות".

ח"כ חיים כץ לא כיהן בעבר ולא מכהן כיום כנבחר בבית הנבחרים של ההסתדרות.

(2) באשר לזמן שח"כ כץ מקדיש למילוי תפקידו כחבר הכנסת - מקבלת הועדה את דבריו של ח"כ חיים כץ שהוא מקדיש לעבודתו בכנסת את כל הזמן הדרוש והוא פעיל הן בועדות והן בפעולות פרלמנטריות אחרות וכי כהונתו כמזכיר הארצי של ועד העובדים אינה באה על חשבון מילוי תפקידיו כחבר הכנסת.

(3) באשר לטענה שח"כ חיים כץ מקבל טובות הנאה מהתעשייה האווירית - מקבלת הוועדה את דבריו שאין לו כל טובת הנאה לא בהווה ולא טובת הנאה עתידית. ח"כ כץ נמצא בחופשה ללא תשלום ועל פי סעיף 6.7 לתקנון בחירות למועצת העובדים של התעשייה האווירית הוא יכול לשמש כמזכיר הארגון הארצי אף אם הוא נמצא בחופשה ללא תשלום.

(4) באשר לטענה של אפשרות של ניגוד עניינים בין שני תפקידיו, סבורה הועדה שאין כל ניגוד עניינים בין כהונתו כמזכיר הארצי של ועד העובדים לבין עבודתו בכנסת. אדרבא, הועדה רואה בברכה את פעילותו בכנסת בהגנה ובשמירה על זכויות עובדים.

8. לסיכום - הועדה דוחה את הקובלנה ואת טענות התנועה למען איכות השלטון בישראל כפי שהובאו בפניה בכתב ובעל-פה וקובעת כי אין כל מניעה חוקית או אחרת שח"כ חיים כץ ימשיך ויכהן הן כמזכיר הארגון הארצי של עובדי התעשייה האווירית והן כחבר הכנסת.